

**K běžnému životu je
v Česku potřeba alespoň**

**41 000 Kč
hrubého**

Minimální důstojná mzda je indikátor počítající na základě aktuálních cen, jakou výši by musela mít odměna za práci za běžnou pracovní dobu, aby pracujícím a jejich domácnostem poskytla dostatek finančních prostředků k životu, který je většinou společnosti vnímaný jako určitý běžný standard. Mají se z ní dát pokrýt přiměřené náklady na stravu a bydlení, ošacení, dopravu, zdravotní péči, vzdělání a volný čas a zaplatit další důležité výdaje včetně úspor pro případ neočekávaných okolností nebo na důchod. Počítá tak nejen s náklady na holé přežití, ale i s občasnou návštěvou kultury či tuzemskou dovolenou, tedy věcmi, které by si lidé pracující na plný úvazek v současné poměrně bohaté společnosti neměli být nuceni z finančních důvodů odříkat.

KATEŘINA SMEJKALOVÁ

Za minimální důstojnou mzdou stojí nezávislá a neformální interdisciplinární expertní platforma, která se nad konceptem a propočtem scházela již od roku 2016. Platforma se inspirovala konceptem používaným v zahraničí pod označením „living wage“, tedy volně přeloženo „mzda vystačující k životu“. Ten už nejen ve strukturálně chudých zemích globálního jihu, ale i u nás na tzv. globálním severu reaguje na to, že z běžné práce se dá normální živobytí čím dál hůře pokrýt. U periferních a závislých ekonomik, jakou je ČR například ve srovnání se sousedním Německem, to platí o to víc. Poprvé byla minimální důstojná mzda pro ČR zveřejněna za rok 2019 na jaře 2020.

Podle letos v dubnu zveřejněné aktualizace dosahuje minimální důstojná mzda za uplynulý rok bezmála 41 000 korun hrubého, pro Prahu je to dokonce ještě asi o 2000 korun více. Počet úvazků, na kterých se taková mzda pokrývající běžné výdaje neplatí, dosahuje alarmujících 63 procent, což je nárůst od minulého roku o polovinu.

**Minimální důstojná
mzda versus zákonná
minimální mzda**

Dáno je to zejména naší vysokou inflací a tím, že s ní zdejší mzdy nezvládají držet tempo. V největším kontrastu s výší

minimální důstojné mzdy je výše zákonné minimální mzdy, která aktuálně nedosahuje ani poloviny potřebné částky. Ani v nejmenším tak neplní ochrannou funkci a ti, co ji pobírají, ale i další lidé s příjmy jen o něco vyššími jsou vystaveni vyložené chudobě navzdory práci. Ze srovnání výše minimální důstojné mzdy se mzdovou úrovní u nás je obecně zřejmé, že se nedůstojné odměňování mnohdy týká i vysoce kvalifikovaných a pro chod společnosti nezbytných zaměstnanců a zasahuje i ty, kteří se řadí k tuzemské střední třídě.

Osobní i celospolečenské dopady

Důsledky jsou fatální, a to jednak samozřejmě na úrovni dotčených jednotlivců, kteří žijí v neustálé materiální nejistotě a strachu, musí si přibírat další práce nebo šetřit na věcech, které by si měli moci dovolit, jako jsou zdravotní prevence nebo úspory. Stres z nedostatku peněz zatěžuje například i partnerské vztahy, omezuje možnosti být dobrým rodičem či se rozvíjet a realizovat v rámci nějakého koníčku, kultury či dalšího vzdělávání. Ačkoli kvalita života beze sporu není jen o jeho materiální stránce, ta se přesto do všech jiných oblastí nějak promítá. Pro ČR se tak dá konstatovat, že je pro mnoho lidí daleko nižší, než by si při plném pracovním nasazení zasloužili.

Podcenit nelze ani dopady celospolečenské – lidé s příjmy nevystačujícími k normálnímu životu mohou svou situaci řešit zadlužováním, v jehož důsledku se propadají do švarcsystému a přestávají platit odvody a daně, které ke svému fungování stát potřebuje. Stát různými způsoby příliš nízké mzdy často dorovná, například dávkami, příspěvkem na bydlení toho je nejlepším příkladem. Je jisté v pořádku, že stát jeho zvýšením zareagoval na skokové navýšení cen energií a taky navýšování nájmů o inflaci. Faktem nicméně zůstává, že tím ze státních prostředků sanuje k životu nedostačující mzdy nájemníků a finančně dál podporuje násobně lépe zajištěné vlastníky nemovitostí k pronájmu. Uvědomíme-li si ještě, že státní rozpočet, ze kterého se podpora vyplácí, z drtivé většiny hradí právě běžní pracující a spotřebitelé svými daněmi a odvody, zatímco rentiéři jsou fakticky ušetření, vyjevuje se absurdita české situace v plné nahotě.

Ačkoli kvalita života beze sporu není jen o jeho materiální stránce, ta se přesto do všech jiných oblastí nějak promítá. Pro ČR se tak dá konstatovat, že je pro mnoho lidí daleko nižší, než by si při plném pracovním nasazení zasloužili.

Kolektivní vyjednávání jako efektivní způsob řešení problému

Je tedy zřejmé, že nízké české mzdy jsou problém, který je třeba urgentně řešit. V době rekordních zisků v mnoha odvětvích pro to prostor je – a to i tváří tvář skutečnosti, že u nás je dlouhodobě ve srovnání s jinými zeměmi vyprodukované bohatství mezi práci a kapitál rozdělováno nerovnoměrně v neprospěch pracujících.

Jedním z neefektivnějších způsobů jak navyšovat mzdy, je kolektivní vyjednávání. Členství v odborech i podíl pokrytí kolektivní mzdou je u nás hluboko pod evropským průměrem. Zatímco v EU je v odborech každý čtvrtý zaměstnanec, u nás pouze každý devátý. A zatímco kolektivní smlouvou jsou v Evropě pokryti dva zaměstnanci ze tří, u nás to je z každých tří jen jeden. Na zlepšení této situace nyní tlačí i Evropská unie – již přijatá směrnice o přiměřených minimálních mzdách vyžaduje od členských zemí přijetí akčních plánů vedoucích střednědobě k navýšení pokrytí kolektivními smlouvami na 80 procent, tedy na více než dvojnásobek aktuálního českého stavu.

Vládní balíček situaci ještě zhorší

V květnu představený tzv. konsolidační balíček vlády se však nejen v tomto bodě obrací proti zajištění materiálně důstojného života pracujících, když bez smysluplného odůvodnění ruší možnost odečítat

si odborové příspěvky ze základu daně z příjmu, což je aktuálně v podstatě jedině opatření pro podporu odborové organizovanosti. I další opatření balíčku jsou pro pracující tristní, jak už koneckonců svými výpočty dokázaly odbory – o nové nemocenské pojištění stoupne zátěž odvodů, a to i těm nejméně vydělávajícím, kvůli zdanění benefitů kompenzujícím alespoň částečně samotné nízké mzdy dojde zřejmě k jejich plošnému rušení, konečnou znamená balíček i pro další podpory (které se sice možná týkaly hlavně lépe vydělávajících lidí, jak však minimální důstojná mzda ukazuje, ani ti, kteří jsou v našem příjmovém spektru nakrásně někde uprostřed, často zdaleka nemají vystaráno a tyto podpory jim život jednoznačně usnadňovaly). Samostatnou kapitolou je plánované snižování platů ve veřejné sféře či omezování veřejných služeb kvůli šetření, které v dostupné podobě hrají v kompenzaci nízkých mezd nezastupitelnou roli.

Suma sumárum se tak dá konstatovat, že nás od důstojného ohodnocení práce v Česku nejdřív už poměrně dramaticky vzdálila inflace, jíž vláda v podstatě nečinně přihlíží, aby situaci ještě dále zhoršila svým konsolidačním balíčkem. Je až zarážející, jak se může tak absolutně neřídít ideálem důstojného života a společenské soudržnosti a spravedlnosti, v rámci kterých by se měl zaměřit na zcela jiné aktéry než na už tak zkoušené české zaměstnance.

Více informací o minimální důstojné mzdě najdete na webu www.dustojnamzda.cz

KATEŘINA SMEJKALOVÁ
Autorka je členka Platformy pro minimální důstojnou mzdu.

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**